คู่มือการปฏิบัติงาน

การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองไผ่

จังหวัดเพชรบูรณ์

คำนำ

โรคไข้เลือดออกนับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นโรคที่สามารถเกิดการระบาดเกือบตลอดปี เป็นโรคติดต่อที่บั่นทอนสุขภาพ หากป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกแล้วถ้าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องเหมาะสม ทันเวลา อาจเสียชีวิตได้ จึงนับว่าเป็นโรคติดต่อชนิดหนึ่งที่ต้องดำเนินการควบคุม ป้องกันอย่างเร่งด่วนต่อเนื่องเพื่อลดการระบาดของโรคโรคไข้เลือดออกมียุงลายเป็นพาหะนำโรค และสามารถพบผู้ป่วยได้ทุกเพศ ทุกวัย การควบคุมกำจัดลูกน้ำยุงลาย ยุงพาหะและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการป่วยของโรคไข้เลือดออก แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนช่วยกันกำจัด ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์และกำจัดตัวเต็มวัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดจากการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออก ซึ่งต้องอาศัยกำลังคนในการบริหารจัดการควบคุมโรคไข้เลือดออก จากภาครัฐ เอกชน ชุมชน ดังนั้นการลดความเสี่ยงต่อโรค ลดความรุนแรงการระบาดของโรค ต้องมุ่งเน้นการกำจัดและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ลูกน้ำยุงลาย ตัวเต็มวัย ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องอาศัยความร่วมมือขององค์กรในชุมชน ศาสนสถาน หมู่บ้าน ชุมชน สถานศึกษา ส่วนราชการ และประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการดูแลควบคุมกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านเรือนตัวเอง และในชุมชน

คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนชนทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน ไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก

คณะผู้จัดทำ
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองไผ่

สารบัญ

	หน้า
ความรู้ทั่วไปโรคไข้เลือดออก	๑
การรักษาโรคไข้เลือดออก	๗
การป้องกันโรคไข้เลือดออก	๘
ตัวชี้วัดและเป้าหมายโรคไข้เลือดออก	๑๐
มาตรการควบคุมโรคไข้เลือดออก	๑๑

โรคไข้เลือดออก

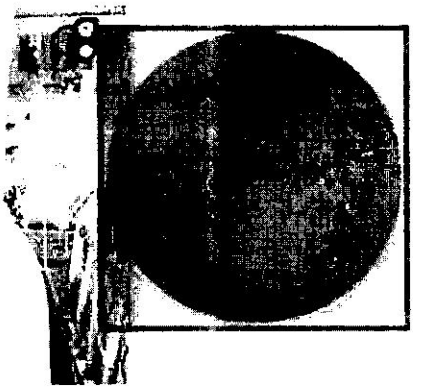

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี่ โดยมียุงลายเป็นตัวนำโรคในแต่ละปีมีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจากทุกภาคของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โรคนี้เกิดได้ตลอดทั้งปี แต่มักพบผู้ป่วยมากขึ้นในช่วงที่มีฝนตกชุกแม้ว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่จะเป็นเด็กช่วงอายุ๕ - ๒๔ ปี ตั้งแต่เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุก็สามารถป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกได้

ยุงลายที่เป็นตัวการนำโรคไข้เลือดออกนั้นเป็นยุงที่ออกหากินในเวลากลางวัน เริ่มตั้งแต่ช่วงสายจนถึงเย็น แต่บางครั้งก็อาจพบยุงลายออกกัดดูดเลือดคนในเวลาพลบค่ำด้วย ยุงลายมีสีดำสลับขาวทั้งที่ ส่วนหัว ตัวและขา ชอบวางไข่ตามภาชนะขังน้ำต่างๆ ที่อยู่ในบ้านเรือนและบริเวณรอบๆ บ้าน หลังจากวางไข่แล้วประมาณ ๒ วัน ยุงลายจะฟักตัวออกเป็นตัวอ่อนที่เรียกกันว่า “ลูกน้ำ” ลูกน้ำยุงลาย เคลื่อนไหวรวดเร็ว ว่ายน้ำคล้ายงูเลื้อย กินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่อยู่ในน้ำ ตะไคร่น้ำตลอดจนเศษอาหารต่างๆ ที่หล่นลงไปในน้ำนั้น ระยะที่เป็นลูกน้ำกินเวลาประมาณ๖ – ๘ วัน แล้วลูกน้ำยุงลายก็จะลอกคราบกลายเป็นตัวกลางวัย ที่เรียกว่า “ตัวโม่ง” ซึ่งเป็นระยะที่ไม่กินอาหาร และมีการเคลื่อนไหวช้าลง ประมาณ๑ – ๒ วัน ตัวโม่งจะลอกคราบกลายเป็นตัวยุงลาย ยุงลายตัวเมียนั้นจะผสมพันธุ์เพียงครั้งเดียวและสามารถวางไข่ได้ตลอดชีวิต ส่วนอาหารของยุงลายคือน้ำหวานจากดอกไม้หรือผลไม้ แต่เฉพาะยุงตัวเมียเท่านั้นที่กินเลือด เพื่อนำโปรตีนในเลือดไปพัฒนาไข่ในท้อง หลังจากกินเลือด ๒ – ๓ วันยุงลายตัวเมียก็จะหาที่วางไข่

ระยะเวลาจากไข่ ไปเป็นยุงลาย
ใช้เวลา 7 - 10 วัน

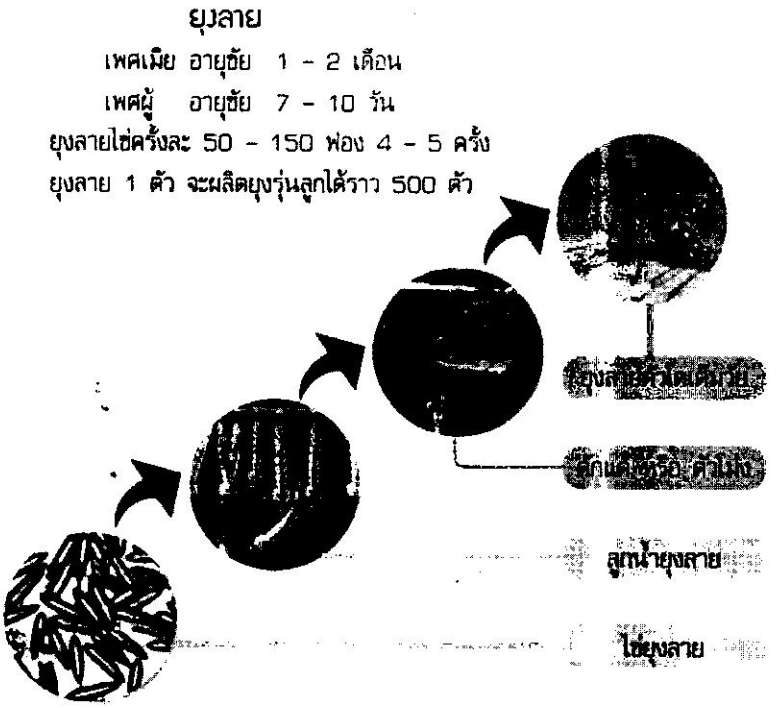

โรคไข้เลือดออกเกิดได้อย่างไร

ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในระยะที่มีไข้สูงจะเป็นระยะที่มีเชื้อไวรัสเดงกี่อยู่ในกระแสเลือด เมื่อยุงลายมากัดผู้ป่วยก็จะได้รับเชื้อไวรัสเข้าไปในตัวยุงหลังจากนั้นประมาณ ๘ – ๑๒ วัน เชื้อไวรัสจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น แล้วไปรวมตัวกันอยู่ที่ต่อมน้ำลายของยุง เมื่อยุงลายตัวนั้นไปกัดคนครั้งต่อไป ก็จะถ่ายทอดเชื้อไวรัสเดงกี่เข้าสู่คนผู้นั้น แล้วเชื้อไวรัสจะใช้เวลาฟักตัวในร่างกายคนประมาณ ๕ - ๘ วัน จึงจะเริ่มแสดงอาการของโรคไข้เลือดออก

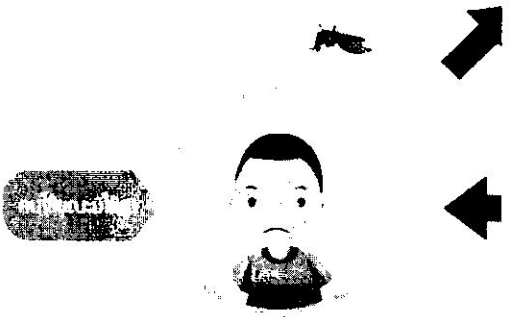

การแพร่เชื้อเดงกี่ไวรัส

ระยะฟักตัวในยุง
8 – 10 วัน

ยุงมีเชื้อตลอด 1 – 2 เดือน

ยุงกัดเด็ก

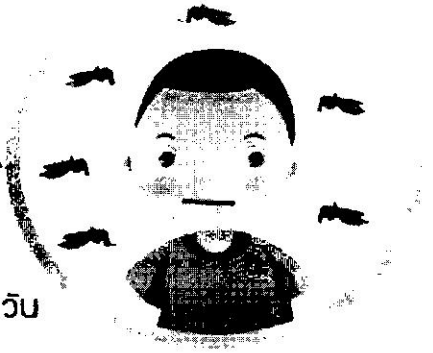

ระยะฟักตัวในคน 5 – 8 วัน

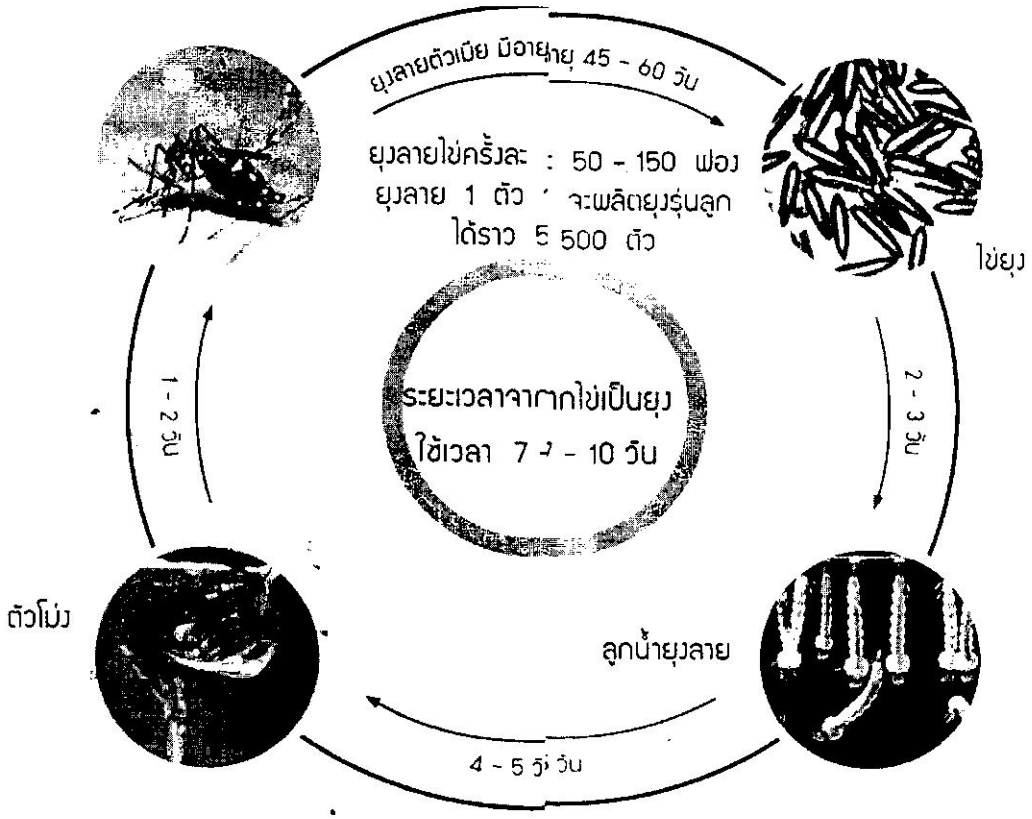

อาการของโรคไข้เลือดออก

1. ไข้สูงอย่างกระทันหัน ประมาณ 2 - 7 วัน อาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ แต่มักไม่มีน้ำมูก ไม่ไอ หน้าแดง

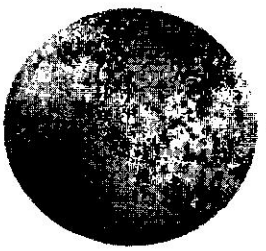

2. มีอาการจุดเลือดออก ใต้ผิวหนังตามแขนขา ข้อพับ ประมาณ วันที่ 2 - 3

โรคไข้เลือดออกมีอาการสำคัญ 4 ประการ เรียงตามลำดับการเกิดอาการก่อน - หลัง ดังนี้

3. ตับโต กดเจ็บบริเวณชายโครงด้านขวา

4. ภาวะช็อกเลือดออกในอวัยวะภายใน การไหลเวียนของเลือดล้มเหลว

สัญญาณอันตราย

หากเด็กที่ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก มีอาการดังต่อไปนี้ ในช่วงไข้ลดหลังจากป่วยมาระยะหนึ่ง ต้องรีบพาไปพบแพทย์โดยด่วน

1. มีอาการซึม อ่อนเพลียมาก

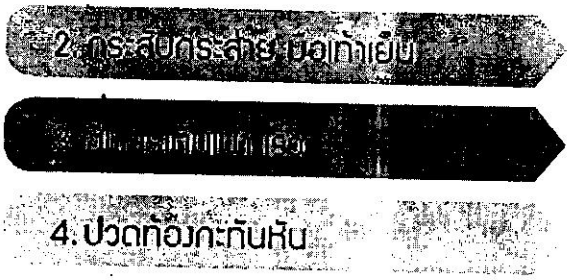

5. กระหายน้ำ ปัสสาวะน้อยลง

ต้องรีบนำส่ง รพ.ที่ใกล้ที่สุด หากผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาของแพทย์ได้เร็วก็จะช่วยให้โอกาสเสียชีวิตจากโรคจะมีน้อยมาก

การรักษาโรคไข้เลือดออก

ขณะนี้ยังไม่มียาเฉพาะที่สามารถต้านเชื้อไวรัสเดงกี่ การรักษาผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจึงเป็นการรักษาตามอาการและประคับประคองให้ผู้ป่วยผ่านระยะไข้ลดซึ่งเป็นระยะวิกฤตของโรคไปได้อย่างปลอดภัย โดยทั่วไปสามารถให้การรักษาแบบผู้ป่วยนอกโดยเฉพาะในระยะแรกที่ยังมีไข้ และสามารถดูแลผู้ป่วยที่บ้านได้ดังนี้

1. ดื่มน้ำผลไม้ น้ำเกลือแร่บ่อย ๆ
2. เช็ดตัวช่วยลดไข้เป็นระยะ ๆ
3. ให้อาหารอ่อน งดอาหารที่มีสีคล้ายเลือด
4. กินยาตามแพทย์สั่งเท่านั้น ห้ามกินยาแอสไพริน หรือไอบรูโปรเฟน
5. เฝ้าระวังอาการอย่างใกล้ชิดในช่วงไข้ลดประมาณวันที่ 3 - 4

หากผู้ป่วยฟื้นไข้ลดชื่นขึ้นแสดงว่าจะหายเป็นปกติ แต่ถ้าเข้าสู่ภาวะช็อกให้รีบนำกลับไปหาแพทย์ให้เร็วที่สุด

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

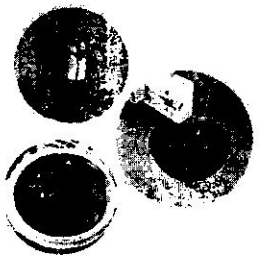

มาตรการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออก อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมหลัก

๑. ติดตามการดำเนินงานควบคุมโรคเข้มข้นต่อเนื่อง

๒. การควบคุมโรคไม่ให้เกิด Generation ๒

๓. การดูแลและติดตาม ผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องจนหายขาด

๔. การป้องกันการเสียชีวิตจากไข้เลือดออก

๕. การสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชนในการป้องกันควบคุมโรค

๑. มาตรการ ๓ – ๓ - ๑ – ๗ – ๑๔ – ๒๑ – ๒๘

๒. มาตรการ ๖ ร โรงเรือน โรงเรียน โรงธรรม โรงงาน โรงพยาบาล โรงแรม เน้นการกำจัดและทำลายแหล่งเพาะพันธ์ลูกน้ำยุงลาย

๒.๑ โรงเรือน ค่า HI น้อยกว่า ๑๐ %

ประชาชน สำรวจ ทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านตนเอง ทุกสัปดาห์

ประชาชน อสม. จนท.สาธารณสุข. จิตอาสา สำรวจ ทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในชุมชน สวนสาธารณะ

๒.๒ โรงเรียน ค่า CI = ๐

ครู , จนท.รร. , อสม. , จนท.สธ. ร่วมกันทำความสะอาด กำจัดขยะ จัดการแวดล้อมให้ปลอดโปร่ง สำรวจ ทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย หากมียุงจำนวนมากควรฉีดพ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย ก่อนเปิดเรียน ๑ สัปดาห์ ระหว่างเปิดเรียน สำรวจ ทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทุกสัปดาห์

๒.๓ โรงธรรม CI = ๐

ประชาชน , อสม. , จนท.สาธารณสุข. จิตอาสา สำรวจ และทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทุกสัปดาห์

๒.๔ โรงงาน CI = ๐

จัดให้มีเจ้าหน้าที่.ดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก ไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย รวมทั้งบ้านพักคนงาน ทุกสัปดาห์ กำจัดขยะ ทำสิ่งแวดล้อมให้ปลอดโปร่ง งดใช้โฟม หรือถุงพลาสติกบรรจุอาหาร เพื่อลดขยะที่มีน้ำขัง ในห้องสุขา ใช้ถังที่สามารถล้างและคว่ำได้

๒.๕ โรงพยาบาล/รพ.สต. CI = ๐

จัดให้มี เจ้าหน้าที่ ดูแลสำรวจ และทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลาย ทุกสัปดาห์ ดำเนินการจัดทำ ๕ ส ในสถานที่ทำงาน ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ในการกำจัดลูกน้ำยุงลายให้เจ้าหน้าที่ กำจัดขยะ ทำลาย แหล่งเพาะพันธุ์ และจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบ้านและรอบบ้านพักเจ้าหน้าที่ งดใช้โฟม หรือถุงพลาสติกบรรจุอาหารเพื่อลดขยะ ที่มีน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาพันธุ์ยุง

๒.๖ โรงแรม CI = ๐

เจ้าหน้าที่.ดูแลสถานที่ สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก ไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทุกสัปดาห์ กรณีพบยุงจำนวนมาก ให้ฉีดพ่นสเปรย์กำจัดยุง ในห้องพักก่อนที่แขกจะเข้าพัก ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ในการกำจัดลูกน้ำยุงลายให้พนักงาน

การป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับประชาชน

กิจกรรม ๕ ป. ๑ ข. ได้แก่

๑. ปิด ปิดภาชนะน้ำกิน น้ำใช้ให้มิดชิดหลังการตักใช้น้ำทุกครั้ง เพื่อป้องกันยุงลายลงไปวางไข่

๒. เปลี่ยน เปลี่ยนน้ำในแจกัน ถังเก็บน้ำ ภาชนะน้ำขัง ทุก ๗ วันเพื่อตัดวงจรลูกน้ำที่จะกลายเป็นยุง

๓. ปล่อย ปล่อยปลากินลูกน้ำ ในภาชนะใส่น้ำถาวร เช่น อ่างบัว ถังซีเมนต์เก็บน้ำขนาดใหญ่

๔. ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ปลอดโปร่ง โล่ง สะอาด ลมพัดผ่าน ไม่เป็นที่เกาะพักของยุงลาย

๕. ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย

๑ ข. ขจัดไข่ยุงลาย เนื่องจากยุงลายจะไข่ตามผนังภาชนะ เหนือผิวน้ำประมาณ 1-2 ซม. ไข่ใหม่จะมีสีขาวนวล ต่อมาเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล และดำ ลักษณะเป็นแพเรียงติดกัน หากมีน้ำมาเติมจนท่วมหลังไข่ จะใช้เวลา ๑ – ๒ วันที่ฟักตัวเป็นลูกน้ำ แต่หากไม่มีน้ำมาเติมจนท่วมถึงก็จะแห้งติดผนังภาชนะอย่างนั้นได้นานเป็นปี และเมื่อมีน้ำมาท่วมเมื่อใด ไข่ก็พร้อมจะแตกตัวเป็นลูกน้ำภายในได้ใน ๓๐ นาที ยุงตัวเมีย ๑ ตัวไข่ครั้งละ ๕๐-๑๕๐ ฟอง ๔-๖ ครั้งในช่วงชีวิตราว ๖๐ วันของเขา ฉะนั้นยุงตัวหนึ่งจึงมีลูกได้ราว ๕๐๐ ตัว จึงจำเป็นต้องมีการขัดไข่ยุงลายในภาชนะด้วย โดยใช้ใยขัดล้าง หรือแปรงชนิดนุ่มช่วยในการขัดล้าง และทิ้งน้ำที่ขัดล้างนั้นบนพื้นดินเพื่อให้ไข่แห้งตายไปไม่ควรทิ้งลงท่อระบายน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นแหล่งน้ำใสนิ่งทำให้ไข่บางส่วนรอดและเจริญเป็นลูกน้ำและยุงลายได้อีก

ตัวชี้วัดและเป้าหมายไข้เลือดออกปี ๒๕๖๓

๑. ลดอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลงไม่เกินค่ามัธยฐานหลัง ๕ ปี อย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ ๒๐ ของค่ามัธยฐาน พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒)

๒. ลดอัตราป่วยตายด้วยโรคไข้เลือดออกไม่เกินร้อยละ ๐.๑๐

๓. ร้อยละอำเภอเสี่ยงสูงมีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ ๘๐)

- ชุมชน HI <๕ และ
- โรงเรียนและรพ. CI = ๐ และ
- โรงธรรม หรือ โรงแรม หรือ โรงงาน หรือสถานที่ราชการ CI <๕

๔. จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกน้อยกว่าค่าต่ำสุด ๕ ปีย้อนหลัง (มาใหม่ค่ะ)

๕. ร้อยละของอำเภอที่ภาคีเครือข่าย มีการนำกระบวนการจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสานมาใช้ป้องกันและควบคุมยุงลาย

มาตรการควบคุมโรคไข้เลือดออก ๓ – ๓ - ๑ – ๗ – ๑๔ – ๒๑ – ๒๘

Day ๐ วันที่พบผู้ป่วย	- รายงานโรคให้ รพ.สต. หรือสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ ทราบภายใน ๓ ชั่วโมง - สอบสวนและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ฉีดสเปรย์กระป๋องกำจัดยุงตัวเต็มวัย ในบ้านผู้ป่วย ภายใน ๓ ชั่วโมงหลังได้รับรายงาน - สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลาย พ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย ในรัศมี ๑๐๐ เมตร ของบ้านผู้ป่วยและจุดที่สงสัยเป็นแหล่งโรคภายใน ๑ วัน
Day ๑ และ ๓	- สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลาย พ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย ในรัศมี ๑๐๐ เมตร ของบ้านผู้ป่วยและจุดที่สงสัยเป็นแหล่งโรค - ทำประชาคม เพื่อชี้แจงสถานการณ์ ให้สุขศึกษาถึงการป้องกันตนเองและอาการที่ต้องเฝ้าระวัง พร้อมทั้งกำหนดมาตรการร่วมกันในชุมชน
Day ๗	- สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลาย พ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย ในรัศมี ๑๐๐ เมตร ของบ้านผู้ป่วยและจุดที่สงสัยเป็นแหล่งโรค เป้าหมาย HI และ CI ในบ้านผู้ป่วยและในรัศมี ๑๐๐ เมตรจากบ้านผู้ป่วยเป็นศูนย์
Day ๑๔	- สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านที่เกิดโรค - ตำบลที่พบผู้ป่วยหลายหมู่บ้าน ให้ดำเนินการทั้งตำบล เป้าหมาย HI ในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วยไม่เกินร้อยละ ๕
Day ๒๑	- สำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านที่เกิดโรค เป้าหมาย HI ในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วยไม่เกินร้อยละ ๕ และ CI ของสถานพยาบาล โรงเรียน ศาสนสถาน โรงแรม โรงงาน ในตำบลเป็นศูนย์ - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประเมินพื้นที่ที่ระบาดต่อเนื่องมากกว่า ๒ รุ่น
Day ๒๘ เป็นต้นไป	- คงมาตรการสำรวจและกำจัดลูกน้ำยุงลายในชุมชนทุก ๗ วัน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และคงมาตรการพ่นสารเคมีเสริมทุก ๗ วันหากยังมีผู้ป่วยต่อเนื่อง หมายเหตุ ถ้าพบผู้ป่วยตั้งแต่ ๓ รายขึ้นไปใน ๒๘ วันในกลุ่มบ้าน / หมู่บ้านเดียวกัน ให้พ่นสารเคมีทั้งกลุ่มบ้าน/หมู่บ้านนั้นๆ เพิ่มเติมจากรัศมี ๑๐๐ เมตร

แนวทางการดำเนินมาตรการป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย ปี ๒๕๖๓

หน่วยงาน	แนวทางการดำเนินงาน
กระทรวงมหาดไทย	๑) **ผู้ว่าราชการจังหวัด** ติดตามสถานการณ์ จัดการรณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในหน่วยงานราชการทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตอาสาทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ๒) **นายอำเภอ** สนับสนุนและติดตามการดำเนินมาตรการควบคุมโรคในพื้นที่ระบาดและพื้นที่เสี่ยงโรคไข้เลือดออก โดยพิจารณาเปิดศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินโรคไข้เลือดออก ๓) **กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น** ขอความร่วมมือเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งสนับสนุนทรัพยากรในการควบคุมโรคไข้เลือดออกให้เพียงพอ รวมทั้งสนับสนุนยาทากันยุง สเปรย์ไล่ยุง และสเปรย์กำจัดยุง ให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง ๔) **กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน** นำประชาชนจิตอาสา ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในที่สาธารณะ ได้แก่ ชุมชน ศาสนสถาน โรงเรียน และสถานที่ราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ	**สถานศึกษาทุกระดับ** ๑) จัดการสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนและบริเวณโดยรอบสถานศึกษาให้ปลอดโปร่ง เพื่อไม่ให้ยุงลายมาอาศัยเกาะพัก และจัดการภาชนะต่างๆ ให้ปลอดลูกน้ำยุงลาย เช่น การปิดภาชนะขังน้ำใช้ให้มิดชิด การใช้ทรายกำจัดลูกน้ำกับภาชนะที่ไม่สามารถปิดฝาได้ การเปลี่ยนน้ำในแจกันทุกสัปดาห์ การจัดเวร ให้นักเรียนสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายทุกสัปดาห์ เป็นต้น ๒) มอบหมายครูอนามัยหรือผู้รับผิดชอบงานพยาบาลในสถานศึกษา เฝ้าระวังอาการป่วยของนักเรียนและบุคลากร หากมีอาการไข้สูงเกิน ๒ วัน อาจป่วยเป็นไข้เลือดออก ควรแนะนำให้ทายากันยุง และให้ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล
กระทรวงวัฒนธรรม	**กรมการศาสนาและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด** ๑) ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำในศาสนสถานต่างๆ ทั้งศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกซ์ ศาสนาฮินดู ไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น ปิดฝาภาชนะใส่น้ำให้มิดชิด เปลี่ยนน้ำในแจกันทุกสัปดาห์ ปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างบัว ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำที่ไม่สามารถปิดฝาได้ ๒) ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในศาสนสถานให้ปลอดโปร่ง ไม่ให้ยุงลายมาอาศัยเกาะพัก เป็นต้น
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	**สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด** ๑) มอบหมายให้มีบุคลากรดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เช่น เปลี่ยนน้ำในแจกันทุกสัปดาห์ ปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างบัว ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำในห้องสุขา เป็นต้น ๒) สื่อสารและประชาสัมพันธ์ ให้เจ้าหน้าและนักท่องเที่ยวทราบว่าหากมีอาการไข้สูงเกิน ๒ วัน อาจป่วยเป็นไข้เลือดออก ควรแนะนำให้ทายากันยุงและให้ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	**กรมอุทยานแห่งชาติฯ** ๑) มอบหมายให้มีบุคลากรดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวตามอุทยานแห่งชาติ ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เช่น เปลี่ยนน้ำในแจกันทุกสัปดาห์ ปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างบัว ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำในห้องสุขา เป็นต้น ๒) สื่อสารและประชาสัมพันธ์ ให้เจ้าหน้าและนักท่องเที่ยวทราบว่าหากมีอาการไข้สูงเกิน ๒ วัน อาจป่วยเป็นไข้เลือดออก ควรแนะนำให้ทายากันยุงและให้ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล

หน่วยงาน	แนวทางการดำเนินงาน
กระทรวงอุตสาหกรรม	**กรมโรงงานอุตสาหกรรม** ๑) มอบหมายให้มีบุคลากรดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงงานและบ้านพักคนงาน โดยเฉพาะบริเวณบ้านพักคนงาน ทั้งคนไทยและต่างชาติ ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย เช่น เปลี่ยนน้ำในแจกันทุกสัปดาห์ ปล่อยปลาหางนกยูงในอ่างบัว ใส่ทรายกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะเก็บน้ำในห้องสุขา เป็นต้น ๒) สื่อสารและประชาสัมพันธ์ ให้บุคลากรทราบว่าหากมีอาการไข้สูงเกิน ๒ วัน อาจป่วยเป็นไข้เลือดออก ควรแนะนำให้ทายากันยุงและให้ไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล
กระทรวงกลาโหม	๑) ดำเนินการให้สถานที่ราชการและพื้นที่ทหารเป็นเขตปลอดลูกน้ำยุงลาย ๒) สนับสนุนกำลังคนตามที่ร้องขอภายใต้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ตอบโต้ภาวะฉุกเฉินของอำเภอและจังหวัด

<u>หมายเหตุ</u>

การรายงานผู้ป่วยสงสัยโรคไข้เลือดออก

๑) เฝ้าระวังผู้ที่มีอาการทั้งบุคลากรภายในหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน นักท่องเที่ยว นักบวช โดยมีนิยามผู้ป่วยสงสัยโรคไข้เลือดออกดังนี้

เด็ก มีอาการไข้เฉียบพลันและสูงลอยเกินกว่า ๒ วัน อ่อนเพลีย อาจมีอาการผื่น หน้าแดงๆ หรือคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง

ผู้ใหญ่ มีอาการไข้เฉียบพลันและสูงลอยเกินกว่า ๒ วัน อ่อนเพลีย กินได้น้อย หรือคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง

๒) หากพบผู้ป่วยที่เข้านิยามผู้ป่วยสงสัยดังกล่าว **ต้อง**รีบส่งตัวไปรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาที่โรงพยาบาล และแจ้งสถานพยาบาลของรัฐหรือสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/จังหวัดในพื้นที่ทันที เพื่อสามารถควบคุมโรคได้ทันเวลา

๓) **ห้าม**จ่ายยาลดไข้ชนิดลดการอักเสบ (NSAIDs) เช่น ไอบรูโปรเฟน แอสไพริน ให้ผู้ป่วยรับประทาน